

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра соціальної роботи та реабілітації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан гуманітарно-педагогічного
факультету

Ірина САВИЦЬКА
«_____» _____ 2023 р.

«СХВАЛЕНО»
на засіданні кафедри соціальної
роботи та реабілітації
Протокол № 5 від 9 травня 2023 р
Завідувач кафедри

Ірина СОПІВНИК

«РОЗГЛЯНУТО»
Гарант ОП «Соціальна робота»
першого (бакалаврського) рівня
Ірина ДЕМЧЕНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З РІЗНИМИ ГРУПАМИ КЛІЄНТІВ

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність 231 «Соціальна робота»

(шифр і назва спеціальності)

освітньо-професійна програма «Соціальна робота»

(назва освітньо-професійної програми)

факультет гуманітарно-педагогічний

(назва факультету)

розробник Бондаренко Н.О., кандидат педагогічних наук, ст. викладач

м. Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни
«СОЦІАЛЬНА РОБОТА З РІЗНИМИ ГРУПАМИ КЛІЄНТІВ»

Галузь знань, спеціальність (спеціалізація), освітній ступінь		
Галузь знань	<u>23 – Соціальна робота</u> (шифр і назва)	
Спеціальність	<u>231 «Соціальна робота»</u> (шифр і назва)	
Освітньо-професійна програма	<u>«Соціально-психологічна реабілітація»</u>	
Рівень вищої освіти	<u>Перший (бакалаврський)</u>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	нормативна	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	5	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки	третій	третій
Семестр	шостий	п'ятий, шостий
Лекційні заняття	30 год.	14 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	12 год.
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	60 год.	94 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих годин:		
аудиторних	4 год.	–
самостійної роботи студента	4 год.	–

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Соціальна робота з різними групами клієнтів» є ознайомлення здобувачів освіти основами соціальної роботи з різними групами отримувачів соціальних послуг та підготовка здобувачів освіти до свідомого, активного та вмілого використання принципів та критеріїв вибору змісту, форм та методів соціальної роботи з різними категоріями отримувачів послуг. Підготовка кваліфікованих фахівців шляхом засвоєння ними теоретичних знань, понять, принципів соціальної роботи з різними групами отримувачів послуг в Україні та вивчення напрямів діяльності державних і громадських організацій, що надають допомогу та підтримку визначеній цільовій аудиторії.

Дисципліна «Соціальна робота з різними групами клієнтів» є нормативною (цикл загальної підготовки) має за мету сформулювати у здобувачів освіти професійні якості соціального працівника, що сприятимуть вивченню та аналізу змісту соціальної політики щодо цільових груп, які потребують соціальної підтримки; систематизація теоретичних знань щодо сутності, підходів, принципів, форм, методів соціальної роботи з різними групами отримувачів послуг; ознайомлення зі змістом та принципами соціальної роботи з отримувачами послуг, що потребують екстреної соціальної підтримки; вивченню теоретичних засад технології ведення випадку у роботі з різними групами отримувачів послуг та відпрацювання відповідних умінь; аналізу та узагальненню досвіду соціальної роботи з різними групами отримувачів послуг державних та громадських організацій в Україні.

Головна увага на заняттях приділяється оволодінню знаннями щодо підходів до визначення спеціальних груп отримувачів послуг; особливостей запобігання стигматизації різних груп отримувачів послуг; сутності та принципів соціальної політики щодо цільових груп, які потребують соціальної підтримки; змісту, методів та форм соціальної роботи з різними групами отримувачів послуг; специфіки надання екстреної соціальної підтримки певних груп отримувачів послуг; особливостей технології ведення випадку у роботі з різними групами отримувачів послуг; ролі та функцій різних соціальних інституцій у сфері соціальної роботи з різними групами отримувачів послуг, а також умінь планування та організації соціальної роботи з різними групами отримувачів послуг; вибору та застосування адекватних та ефективних методів та форм у роботі з відповідними групами отримувачів послуг; налагодження взаємодії та партнерства з організаціями, що здійснюють соціальну роботу з різними групами отримувачів послуг; аналізу дій фахівців, що займаються соціальною роботою з різними групами отримувачів послуг, надання рекомендацій щодо оптимізації та модернізації такої діяльності.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні оволодіти такими компетентностями:

загальні компетентності:

- ЗК-2 - здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- ЗК-4 - знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; **спеціальні**

(фахові, предметні) компетентності:

- ФК-4 – здатність до діяльності з попередження соціальних ризиків, складних життєвих обставин, запобігання та вирішення соціальних конфліктів;
- ФК-6 – здатність вивчати соціальну проблему за допомогою методів і форм соціально-педагогічної роботи в умовах конкретної ситуації;
- ФК-7 - здатність оцінювати проблеми, потреби, специфічні особливості та ресурси отримувачів послуг;
- ФК-8 - здатність розробляти шляхи подолання проблеми і знаходити ефективні методи їх вирішення;
- ФК-9 – здатність до надання допомоги та підтримки отримувачам послуг із врахуванням їх індивідуальних потреб, вікових відмінностей, гендерних, етнічних та інших особливостей;
- ФК-10 – здатність ініціювати соціальні зміни, спрямовані на піднесення соціального добробуту;
- ФК-11 - здатність до розробки та реалізації соціальних проектів і програм для системи служб соціальної роботи;

- ФК-13 - здатність взаємодіяти з отримувачами послуг, представниками різних професійних груп і громад;
- ФК-14 – здатність дотримуватись етичних принципів і стандартів соціальної роботи;
- ФК-15 - здатність виявляти і залучати ресурси особистості, соціальної групи та громади для виконання завдань професійної діяльності;
- ФК-17 – здатність оцінювати результати та якість професійної діяльності у сфері професійної роботи
- ФК-18 - здатність до сприяння підвищення добробуту і соціального захисту осіб, здійснення допомоги і підтримки тим, хто перебуває в складних життєвих обставинах;

- ПРН-1 - здійснювати пошук, аналіз, синтез інформації з різних джерел для розв'язування завдань спеціальності, відтворювати факти (дати, події, принципи й закономірності суспільного розвитку), встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між подіями, явищами, робити висновки, аргументувати свої думки;
- ПРН-2 - грамотно висловлюватися в усній та письмовій формі, використовувати мову професійного спілкування, пояснювати й схарактеризувати факти і явища державною мовою;

3. Структура навчальної дисципліни

«СОЦІАЛЬНА РОБОТА З РІЗНИМИ ГРУПАМИ КЛІЄНТІВ»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	пр	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Теоретичні засади соціальної роботи з різними групами клієнтів												
Тема 1. Становлення соціальної роботи з різними групами клієнтів	8	2	2			4	9	1				8
Тема 2. Особливості роботи з різними групами клієнтів	8	2	2			4	8	1	1			6
Разом за модулем 1	16	4	4			8	17	2	1			14
Модуль 2. Соціальна робота з соціально незахищеними категоріями населення												
Тема 3. Соціальна робота з військовослужбовцями та членами їх сімей	8	2	2			4	8	1	1			6
Тема 4. Система надання соціальної допомоги людям похилого віку та самотнім	8	2	2			4	8	1	1			6

Тема 5. Соціальна робота з малозабезпеченими групами населення	8	2	2			4	8	1	1			6
Тема 6. Соціальна допомога та підтримка осіб з інвалідністю	8	2	2			4	8	1	1			6
Разом за модулем 2	36	8	8			16	32	4	4			24
Модуль 3. Сучасна соціальна робота з «групами ризику»: зміст та методи												
Тема 7. Соціальна робота з особами, які мають наркотичну та алкогольну залежність	8	2	2			4	8	1	1			6
Тема 8. Особливості соціальної роботи з ВІЛ-інфікованими та хворими на СНІД	8	2	2			4	8	1	1			6
Тема 9. Соціальна робота з особами, які займаються секс-бізнесом	8	2	2			4	8	1	1			6
Тема 10. Організація соціальної роботи з людьми без визначеного місця проживання	8	2	2			4	9		1			8
Разом за модулем 3	36	8	8			16	33	3	4			26
Модуль 4. Організація соціальної роботи з клієнтами, які потребують екстренної соціальної допомоги												

Тема 11. Соціальна робота з особами, які зазнали насилля в сім'ї	8	2	2			4	7	1				6
Тема 12. Організація роботи з жертвами «торгівлі людьми»	8	2	2			4	8	1	1			6
Тема 13. Організація соціального супроводу осіб, що повернулися з місць позбавлення волі	8	2	2			4	8	1	1			6
Разом за модулем 4	24	6	6			12	23	3	2			18
Модуль 5. Соціальна робота з сім'ями, дітьми, молоддю, які перебувають у складних життєвих обставинах												
Тема 14. Соціальна робота з сім'ями, які мають дітей з інвалідністю	8	2	2			4	8	1	1			6
Тема 15. Соціальна робота з дітьми-сиротами та дітьми, які позбавлені батьківського піклування	8	2	2			4	7	1				6
Разом за модулем 5	16	4	4			8	15	2	1			12

Курсовий проект (робота) з _____												
(якщо є в робочому навчальному плані)												
Усього годин	120	30	30			60	120	14	12			94

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Становлення соціальної роботи з різними групами клієнтів	2
2	Тема 2. Особливості роботи з різними групами клієнтів	2
3	Тема 3. Соціальна робота з військовослужбовцями та членами їх сімей	2
4	Тема 4. Соціальна робота з людьми похилого віку	4
5	Тема 5. Соціальна робота з малозабезпеченими групами населення	2
6	Тема 6. Соціальна робота з особами з алкогольною та наркотичною залежністю	2
7	Тема 7. Особливості соціальної роботи з ВІЛ-інфікованими та хворими на СНІД	2
8	Тема 8. Соціальна робота з особами, що займаються секс-бізнесом	2
9	Тема 9. Організація роботи з людьми без визначеного місця проживання	2
10	Тема 10. Соціальна робота з групами клієнтів, які зазнали насилля в сім'ї	2
11	Тема 11. Організація роботи з жертвами «торгівлі людьми»	2
12	Тема 12. Специфіка соціальної роботи з людьми, які схильні до суїцидальної поведінки	2
13	Тема 13. Організація ресоціалізації та соціального супроводу особам, що повернулися з місць позбавлення волі	2
14	Тема 14. Соціальна робота з сім'ями, що мають дітей з інвалідністю	2
15	Тема 15. Соціальна робота з дітьми, що залишились без батьківського піклування	2

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено робочим навчальним планом	–

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено робочим навчальним планом	–

7. Контрольні питання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань студентів

8. Методи навчання

Успіх навчання загалом залежить від внутрішньої активності студентів, від характеру їхньої діяльності, то саме характер діяльності, ступінь самостійності та творчості мають бути важливими критеріями у виборі методу.

Пояснювальньо-ілюстративний метод. Студенти здобувають знання, слухаючи розповідь, лекцію, з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник у «готовому» вигляді. Сприймаючи й осмислюючи факти, оцінки, висновки, вони залишаються в межах репродуктивного (відтворювального) мислення. Такий метод якнайширше застосовують для передавання значного масиву інформації. Його можна використовувати для викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків.

Репродуктивний метод. Ідеться про застосування вивченого на основі зразка або правила. Діяльність тих, кого навчають, є алгоритмічною, тобто відповідає інструкціям, розпорядженням, правилам – в аналогічних до представленого зразка ситуаціях.

Метод проблемного викладення. Використовуючи будь-які джерела й засоби, педагог, перш ніж викладати матеріал, ставить проблему, формулює пізнавальне завдання, а потім, розкриваючи систему доведень, порівнюючи погляди, різні підходи, показує спосіб розв'язання поставленого завдання. Студенти стають ніби свідками і співчасниками наукового пошуку.

Частково-пошуковий, або евристичний метод. Його суть – в організації активного пошуку розв'язання висунутих педагогом (чи самостійно сформульованих) пізнавальних завдань або під керівництвом педагога, або на основі евристичних програм і вказівок. Процес мислення набуває продуктивного характеру, але його поетапно скеровує й контролює педагог або самі студенти на основі роботи над програмами (зокрема й комп'ютерними) та з навчальними посібниками. Такий метод, один з різновидів якого є евристична бесіда, перевірений спосіб активізації мислення, спонукання до пізнання.

Дослідницький метод. Після аналізу матеріалу, постановки проблем і завдань та короткого усних або письмових пояснень ті, кого навчають, самостійно вивчають літературу, джерела, ведуть спостереження та виконують інші пошукові дії. Ініціатива, самостійність, творчий пошук виявляються в дослідницькій діяльності найповніше. Методи навчальної роботи безпосередньо переходять у методи, які імітують, а іноді й реалізують науковий пошук.

9. Форми контролю

URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u284/polozh_ekzameni_zaliki_2020_dlya_saytu.pdf

10. Розподіл балів, які отримують студенти На вивчення 1 модуля відведено 1 кредит ECTS, 1 модуля – 0,5 кредита, 2 модуля – 1 кредит, 3 модуля – 1 кредит, 4 модуля – 1 кредит, 5 модуля – 0,5 кредита.

Рейтинг студента з дисципліни визначається за 100-бальною шкалою. Він складається з рейтингу з навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 70 балів, і рейтингу з підсумкової атестації (іспиту, заліку) – 30 балів.

Кожний модуль теж оцінюється за 100-бальною шкалою (див. табл. 1).

Рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{НР}$ (не більше 70 балів) визначається за формулою:

$$R_{НР} = 0,7 \cdot (R_{ЗМ(1)} \cdot 1 + R_{ЗМ(2)} \cdot 1 + R_{ЗМ(3)} \cdot 1$$

$K_{Дис}$

де $R^{(1)}_{ЗМ}$, $R^{(2)}_{ЗМ}$, $R^{(3)}_{ЗМ}$ – рейтингові оцінки із 1, 2, 3 модулів за 100-бальною шкалою;

$K_{Дис}$ – кількість кредитів ЄКТС (або годин), передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі.

Рейтинг здобувача вищої освіти з навчальної роботи округлюється до цілого числа.

Таблиця 1

Розподіл балів за модулями

Поточний контроль					Рейтинг з навчальної роботи	Рейтинг з додаткової роботи	Рейтинг штрафний	Підсумкова оцінка (середнє)	Загальна кількість балів
Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4	Модуль 5					
0-100 балів	0-100 балів	0-100 балів	0-100 балів	0-100 балів	0-70	0-20	0-5	0-30	0-100
ПЗ 1 – 20 ПЗ 2 – 20	ПЗ 3 – 10 ПЗ 4 – 10 ПЗ 5 – 10 ПЗ 6 – 10	ПЗ 7 – 10 ПЗ 8 – 10 ПЗ 9 – 10 ПЗ 10 – 10	ПЗ11 - 15 ПЗ12 - 15 ПЗ13 - 10	ПЗ 14 – 20 ПЗ 15 – 20					
СР 1 – 30	СР 2 – 30	СР 3 – 30	СР 4 - 30	СР 5 - 30					
Тест 1 – 30	Тест 2 – 30	Тест 3 – 30	Тест 4 – 30	Тест 5 - 30					

На рейтинг з навчальної роботи можуть впливати рейтинг з додаткової роботи та рейтинг штрафний.

Рейтинг з додаткової роботи додається до рейтингу з навчальної і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається здобувачам вищої освіти рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня їх знань з дисципліни.

Максимальна кількість балів (20) надається здобувачу вищої освіти за:

– отримання диплому I-го ступеню переможця студентської наукової конференції навчально-наукового інституту чи факультету (коледжу) з відповідної дисципліни;

– отримання диплому переможця (I, II чи III місце) II-го етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни чи спеціальності (напрямку підготовки) у поточному навчальному році;

– отримання диплому (I, II чи III ступеню) переможця Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з відповідної дисципліни у поточному навчальному році;

– авторство (співавторство) у поданій заявці на винахід чи отриманому патенті України з відповідної дисципліни;

– авторство (співавторство) у виданій науковій статті з відповідної дисципліни;

– виготовлення особисто навчального стенду, макету, пристрою, приладу; розробка комп'ютерної програми (за умови, що зазначене використовується в освітньому процесі при викладанні відповідної дисципліни).

Рейтинг штрафний не перевищує 5 балів і віднімається від рейтингу з навчальної роботи. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для здобувачів вищої освіти, які невчасно засвоїли матеріали змістових модулів, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

На рейтинг з навчальної роботи може впливати рейтинг з додаткової роботи – до 20 балів і рейтинг штрафний (з від'ємним знаком) – до 5 балів.

Рейтинг з додаткової роботи визначається лектором і надається студентам за рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{штр}$ не перевищує 5 балів і віднімається від $R_{НР}$. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

Допуском до підсумкової атестації є наявність не менше 60 балів із кожного змістового модуля та загалом із навчальної роботи не менше 42 балів.

Підсумкова атестація проводиться у вигляді складання тестів, максимальна кількість балів за яку становить 100 балів.

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{дис}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу з навчальної роботи $R_{НР}$ (до 70 балів):

$$R_{дис} = R_{НР} + R_{ат}$$

Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з табл. 2.

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результатами складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	не зараховано

11. Методичне забезпечення

Науково-методичне забезпечення навчального процесу передбачає: державні стандарти освіти, навчальні плани, навчальні програми з усіх нормативних і вибіркового навчальних дисциплін; програми навчальної, виробничої та інших видів практик; підручники та навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали до семінарських, практичних та лабораторних занять; індивідуальні навчально-дослідні завдання; контрольні роботи; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи студентів.

12. Рекомендована література

1. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери: за ред. проф. І.Д. Звереві. Київ, Симферопіль: Універсум, 2012. 536 с.
2. Попередження домашнього насильства. Навчальний посібник для консультантів «Гарячих» ліній». Київ. 2016. - file:///C:/Users/Iaroslav/Downloads/20161115165341_%D0%9F%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4_%D0%B4%D0%BE%D0%BC_%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B2%D0%B0.pdf
3. К.Б. Левченко, Л.Г. Ковальчук, О.А. Удалової. Соціально-педагогічні основи протидії торгівлі людьми та експлуатації дітей: навч.-метод. посіб. «Агентство «Україна». Київ. 2011. 292 с.
4. Соціальна робота з різними групами клієнтів : навчальний посібник. Т.Д. Кочуей, О. М. Бойко. Умань : ФОП Жовтий О.В. 2016. 278 с.
5. А. І. Войтовська, О. О. Кравченко. Соціальна робота з жінками: навчальний посібник для студентів спеціальностей 231 Соціальна робота та 232 Соціальне забезпечення (Галузь знань 23 Соціальна робота). Умань: Візаві. 2018. 229 с.
6. Харченко С.Я. Соціальна робота з різними категоріями клієнтів: Науково-навчально-методичний посібник для студентів, магістрантів, аспірантів та спеціалістів у галузі соціальної педагогіки, соціальної роботи. Луганськ:

«Альма-матер». 2003. 198 с.

Додаткова література 1. О.М. Бандурко, К.Б.

Левченко, І.М. Трубавіна. Соціальна і корекційна робота з особами, які вчинили насильство в сім'ї. Навч.-метод. посібник. (в двох

томах) Том 1. Київ. Україна. 2011 -

https://lastrada.org.ua/ucp_mod_library_view_293.html

2. Е. Левченко, Л. Ковальчук. Альманах передових технологій профілактики торгівлі людьми: практика и перспективи. Київ: ТОВ «Агенство «Україна». 2011. 132 с.

3. Н.П. Бочкор, Є.В. Дубровська, О.В. Залеська. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми у конфліктний та постконфліктний період : метод. рек. Київ: МЖПЦ «Ла Страда-Україна». 2014. 84 с.

4. К.Б. Левченко, Трубавіна І.М., Цушка І.І. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми трудових мігрантів: Навч.-метод. посібник. Київ: Видавництво. 2007. 240 с.

5. Сердюк О. О., Белоусов Ю. Л. Соціальна робота з особами з наркотичною та алкогольною залежністю. Соціальна робота в органах внутрішніх справ України: Навчальний посібник. Харків: Національний університет внутрішніх справ, 2006. <http://www.psychiatry.ua/articles/paper148.htm>

Зміст лекцій з дисципліни «Соціальна робота з різними групами клієнтів»

Модуль 1. Теоретичні засади соціальної роботи з різними групами клієнтів

Тема лекційного заняття 1. Становлення соціальної роботи з різними групами клієнтів

Соціально-демографічні проблеми суспільства. Сучасні протиріччя соціальної політики щодо різних груп населення. Соціальна робота як умова вдосконалення стосунків держави та різних груп населення. Історичні аспекти становлення роботи зі спеціальними групами клієнтів. Сучасні тенденції соціальної роботи з особливими групами клієнтів у різних країнах світу.

Тема лекційного заняття 2. Особливості роботи з різними групами клієнтів

Спеціальні групи клієнтів як соціальна проблема. Види соціально небезпечних явищ: злочинність, алкоголізм, наркоманія, ВІЛ/СНІД. Людина в системі негативних явищ. Соціальна політика щодо спеціальних груп клієнтів. Сучасні теорії та практика запобігання стигматизації спеціальних груп клієнтів. Роль субкультурних відмінностей різних груп клієнтів. Причини конфліктної поведінки спеціальних груп клієнтів.

Модуль 2. Соціальна робота з соціально незахищеними категоріями населення

Тема лекційного заняття 3. *Соціальна робота з військовослужбовцями та членами їхніх сімей*

Соціальна зумовленість роботи з допризовною та призовною молоддю. Організація практичної соціальної роботи з військовозобов'язаними. Специфіка військової служби. Основні проблеми військових та їхніх сімей. Технології соціальної роботи з військовослужбовцями (методи та засоби).

Тема лекційного заняття 4. *Система надання соціальної допомоги людям похилого віку та самотнім*

Соціальний статус, психосоціальні особливості людей похилого віку, одиноких. Особливості роботи будинків-інтернатів для людей похилого віку. Робота відділів соціального патронажу та обслуговування людей похилого віку та одиноких: функціональні обов'язки персоналу, форми роботи з клієнтами.

Тема лекційного заняття 5. *Соціальна робота з малозабезпеченими групами населення*

Показники матеріальної забезпеченості населення. Соціальний захист малозабезпеченого населення. Форми та методи соціальної роботи щодо підвищення життєвого рівня малозабезпечених груп населення. Побутове обслуговування малозабезпечених громадян як складова соціального обслуговування.

Тема лекційного заняття 6. *Соціальна допомога та підтримка осіб з інвалідністю*

Поняття “інвалідність” та його види. Соціальні заклади й стаціонарні установи по роботі з особами з інвалідністю. Напрями роботи з людьми з інвалідністю. Реалізація соціальних заходів на різних рівнях.

Модуль 3. Сучасна соціальна робота з «групами ризику»: зміст та методи

Тема лекційного заняття 7. *Соціальна робота з особами, які мають алкогольну та наркотичну залежність*

Особливості впливу алкоголізму на процеси соціалізації: зміни поведінки під впливом зловживання алкоголем, формування хвороби. Соціальнопсихологічні і медико-біологічні показники статусу хворої людини. Робота зі спеціальними групами клієнтів, хворими на алкоголізм. Соціально-психологічні підходи до роботи з алкоголіками. Організаційні умови і принципи функціонування груп

взаємопідтримки. Досвід функціонування груп в Україні. Специфіка формування наркотичної хвороби: поняття про психологічну і фізичну залежність. Робота зі спеціальними групами клієнтів, хворих на наркоманію: цільові програми лікування та реабілітації наркоманів. Світові стратегії розв'язання проблеми наркотизації. Організаційні умови і принципи функціонування груп взаємопідтримки. Спілкування та взаємодія з клієнтами в процесі реабілітації. Особливості соціального відновлення після реабілітації.

Тема лекційного заняття 8. *Особливості соціальної роботи з ВІЛ-інфікованими та хворими на СНІД*

ВІЛ/СНІД як соціальна проблема. Соціально-психологічні моделі роботи зі спеціальними групами клієнтів, хворими на СНІД. Системи лікування і підтримки уражених груп. Соціальна робота з вагітними-ВІЛ-інфікованими: умови народження здорової дитини. Соціальна робота з ін'єкційними наркоманами. Закордонний досвід щодо запобігання ВІЛ/СНІДу. Досвід країн Західної Європи: Нідерланди, Бельгія; центри роботи з ВІЛ-інфікованими. Групи взаємопідтримки: досвід Англії, Німеччини. Сутність самопревенції і роль особистих якостей спеціальних груп клієнтів у запобіганні поширення соціально небезпечних хвороб.

Тема лекційного заняття 9. *Соціальна робота з особами, що займаються секс-бізнесом*

Визначення поняття «секс-робітник». Структура секс-бізнесу. Соціальнопсихологічні та поведінкові характеристики представників секс-бізнесу. Причини та шляхи залучення до комерційного сексу. Зміст соціальної роботи у сфері «сексбізнесу»: профілактичні програми, освітні програми. Медичні, правові та соціальні послуги. Діяльність та оцінка можливостей громадських організацій, які працюють з представниками секс-бізнесу. Використання аутич-методу соціальними працівниками.

Тема лекційного заняття 10. *Організація роботи з людьми без визначеного місця проживання*

Категорія громадян, які відносяться до осіб без визначеного місця проживання. Соціальний портрет осіб без визначеного місця проживання. Специфіка роботи з людьми без постійного місця проживання. Діяльність та оцінка можливостей громадських організацій, які працюють з бездомними. Сучасні наукові погляди на деякі проблеми осіб без визначеного місця проживання як соціальне явища.

Модуль 4. Організація соціальної роботи з особами, які потребують екстринної соціальної допомоги

Тема лекційного заняття 11. *Соціальна робота з групами клієнтів, які зазнали насилля в сім'ї*

Діти і жінки як особлива категорія клієнтів у соціальній роботі. Проблеми насильства над жінками. Етапи насилля. Профілактика насилля та теорії подолання наслідків насилля. Основні проблеми насильства. Характеристика сімейного насилля. Особливості насилля щодо дітей. Державна політика щодо покращення становища жінок і дітей в Україні.

Тема лекційного заняття 12. *Соціальна робота з жертвами „торгівлі людьми”*

Правові основи соціальної роботи у сфері попередження торгівлі людьми. Ціль, завдання і принципи соціальної роботи по упередженню торгівлі людьми і надання допомоги потерпілим. Соціальна профілактика торгівлі людьми. Соціальна реабілітація потерпілих від торгівлі людьми. Соціально-психологічний портрет потерпілих від торгівлі людьми. Причини і наслідки торгівлі жінками з України. Українські ініціативи, направлені на запобігання та протидію торгівлі людьми. Принципи допомоги жінкам, потерпілим від торгівлі людьми. Потреби жінок, потерпілих від торгівлі людьми. Кризові центри та «гарячі лінії».

Тема лекційного заняття 13. *Організація ресоціалізації та соціального супроводу особам, що повернулися з місць позбавлення волі*

Соціальний супровід звільнених з місць позбавлення волі. Мета і зміст соціальної роботи з особами, що повернулися з місць позбавлення волі. Профілактична робота зі звільненими з місць позбавлення волі. Роль соціальних служб у ресоціалізації. Характер діяльності соціального працівника щодо колишніх засуджених у відкритому середовищі. Форми і методи соціальної роботи з колишніми засудженими. Індивідуальна робота з клієнтом. Психологічна і правова консультація. Психолого-педагогічна допомога у відновленні втрачених зв'язків з сім'єю. Працевлаштування. Професійна орієнтація, психологічна підтримка соціальної роботи колишніх засуджених.

Модуль 5. Соціальна робота з сім'ями, дітьми, молоддю, які перебувають в складних життєвих обставинах

Тема лекційного заняття 14. *Соціальна робота з сім'ями, що мають дітей з інвалідністю*

Види сімей із дітьми, що мають інвалідність. Проблема впровадження моделей соціальної роботи в сім'ї із дітьми з інвалідністю. Методичні основи соціальної роботи з сім'ями, що виховують дітей з інвалідністю. Індивідуальні, групові, масові форми соціальної роботи. Міжнародний досвід досягнення

ефективності соціальної роботи з такими сім'ями. Системний підхід у застосуванні інноваційних методів соціальної роботи з сім'ями. Консультативний метод. Організаційно-методичні засади роботи груп взаємопідтримки батьків.

Тема лекційного заняття 15. Соціальна робота з дітьми, що залишилися без батьківського піклування

Проблема встановлення опіки над дітьми-сиротами та дітьми, що залишилися без батьківського піклування. Особливості розвитку системи прийомних сімей в закордонній та вітчизняній практиці. Види сімей: опікунська, тимчасова. Фостерні сім'ї. Соціально-педагогічна модель роботи з прийомними сім'ями: функції, зміст, етапи, методи роботи. Проблема соціального сирітства в Україні. Втечі дітей із сім'ї. Підходи до класифікації дітей вулиці. Спосіб життя дітей на вулиці. Аутрич як основний метод соціальної роботи. Соціальна робота в приймальнику-розподільнику. Соціальна робота в притулках.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати зміст основних завдань соціальної політики України щодо кожної категорії соціально незахищеного населення, та заповнити таблицю.

Категорії соціально незахищеного населення	Закони

2. Визначте конкретні групи населення, які потребують підтримки, допомоги, захисту відповідно до соціальних проблем та соціальних ризиків. Заповнить таблицю.

Критерій	Діти	Молодь	Дорослі	Жінки	Сім'я
Стан здоров'я					
Пенсійний та похилий вік людини					
Служба і праця в екстремальних соціальних умовах					
Девіантна поведінка					

Жорстоке поводження, експлуатація					
Деліквентність					
Рівень життя					
Сім'ї соціального ризику					
Складні критичні ситуації					

3. Визначити зміст соціальної роботи з певними категоріями військовослужбовців. Заповнити таблицю.

Категорія	Напрями	Методи та методики	Форма проведення	Організація проведення
Допризовна молодь				
Призовники				
Військовослужбовці				
Сім'ї військовослужбовців				
Молодь, яка звільнилася з ЗС України				

4. Розробити пам'ятку «Перелік пільг, гарантованих державою для військовослужбовців та членів їх сімей». Заповнити таблицю:

Нормативно-правова база	Перелік пільг для військовослужбовців та членів їх сімей
Закон України «Про сприяння соціальному становленню і розвитку молоді в Україні»	
Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»	

Закон України «Про загальний військовий обов'язок і військову службу»	
---	--

5. Охарактеризувати антиалкогольні профілактичні та реабілітаційні програми (мета, завдання, зміст програм).

6. Розробити одну форму роботи у центрі по роботі з Віл-інфікованими та хворими на СНІД.

7. Проаналізувати види соціальних послуг, які надають державні та громадські організації, які працюють з жінками секс-бізнесу. Обґрунтувати доцільність використання певних форм та методів роботи.

8. Проаналізувати соціальні структури та зміст їх діяльності, які займаються наданням соціальних послуг жертвам «торгівлі людьми».

9. Скласти індивідуальну програму реабілітації неповнолітніх правопорушників на етапі судового розгляду.

10. Скласти схему «Система дій соціального працівника в сім'ї, що має дитину-інваліда».

11. Скласти план соціального супроводу сімей в СЖО, прийомних сімей, ДБСТ.

12. Запропонувати основні напрями, форми та методи соціальної роботи з дітьми вулиці, з дітьми-сиротами та дітьми, які позбавлені батьківського піклування.